

Vlaanderen
verbeelding werkt

GELDERSE ROOS (*Viburnum opulus*)

BASISEIGENSCHAPPEN

STANDPLAATS

- Gelderse roos verkiest een standplaats in halfschaduw tot volle zon.

BODEMSOORT

- Deze plant heeft een voorkeur voor natte bodems langs beken, rivieren en moerassen.
- Op zeer arme zand- en veengronden groeit de plant niet.
- Gelderse roos groeit het beste in voedzame grond waarin het vocht goed wordt vastgehouden.

ECOSYSTEEDIENSTEN

REGULEREND

Bestuiving

- De buitenste, steriele bloemen zijn vergroot. Ze hebben vaak ongelijke kroonbladen en dienen om insecten te lokken voor bestuiving van de kleine bloemen.
- De bloemen zijn homogam (= met gelijktijdig rijp zijnde meeldraden en stampers). De meeldraden steken wijduitstaand uit de bloemen. Bijen, vliegen en andere insecten met een korte snuit kunnen ze zo gemakkelijk bezoeken. Op die manier ontstaat er meestal kruisbestuiving.
- Vaak is er ook spontane bestuiving van de dicht bijeen liggende bloemen, doordat de meeldraden zo naar buiten staan, dat het stuifmeel uit de ene bloem op de stempels van een andere valt.
- In de binnenste tweeslachtige bloemen wordt nectar vrijwel open afgescheiden door de oppervlakte van het vruchtbeginsel, dicht onder de stempels.

Vlaanderen
verbeelding werkt

ONDERSTEUNEND

Bodemvorming

CULTUREEL

Esthetische waarden

- Begin zomer bloeit de Gelderse roos met sneeuwballen, althans de bloemen hebben de kleur en vorm van een sneeuwbal. De Gelderse roos noemt men daarom ook wel sneeuwbal.
- De Gelderse roos bloeit in mei en juni met witte bloemen die in platte tuilen voorkomen.
- De bloemen ruiken enigszins als die van de Meidoorn (*Crataegus monogyna*).

Spirituele en culturele waarden

- In de bagage van Ötzi, de prehistorische man die op de grens tussen Oostenrijk en Italië in een ijsvlakte werd teruggevonden, vonden onderzoekers veertien pijlen. De vuurstenen pijlpunten hadden schachten van het hout van de cultuurvariëteit wollige sneeuwbal (*Viburnum lantana*).

PRODUCEREND

Voedsel

- De bloem krijgt bezoek van insecten vanwege de nectar. De bladstelen dragen meestal extranuptiale nectariën, die mieren lokken (zie ook vlier, *Sambucus nigra*). Vaak zijn ook de stengelkanten en de bladstelen roodgekleurd, zodat er op die wijze rode lijnen van het ene nectarium naar het andere lopen, die de mieren vaak volgen.
- De rode vruchten hebben een zure en bittere smaak en zijn voor de mens eetbaar, maar zijn in grote hoeveelheden rauw licht giftig.
- De hoeveelheden suikers nemen zelfs toe in de winter.
- In sommige landen worden de bessen verwerkt tot jam.
- De rode bessen doorstaan de winter goed. Vogels eten ze en verspreiden zo de zaden. Pestvogels zijn er dol op. Ook vogelsoorten als goudvink, kramsvogel, grote lijster en roodborst lusten ze. De vogels laten de bittere bessen rustig hangen. Daarom blijven ze de struik tot diep in de winter sieren. Pas wanneer het al hevig vriest, zie je dat de vogels de struik in een paar dagen volledig leegplukken.

Vlaanderen
verbeelding werkt

Geneeskrachtige middelen

- De Gelderse roos vooral bekend als een kruid dat men toepast bij allerlei vrouwenkwalen: Het ontspant de spieren van de baarmoeder, en gebruikt men daarom wel eens toegepast bij dreigend miskraam (steeds onder medische begeleiding!), maar ook bij pijnlijke maandstonden. De samentrekkende eigenschappen van de schors van de Gelderse roos vinden hun toepassingen bij te overvloedige maandstonden (hypermenorree) en bij bloedingen in het post-partum (na de bevalling) of in de menopauze (natuurlijk enkel wanneer de oorzaak van de bloedingen door kanker is uitgesloten).
- Ook bij 'krampachtige' problemen in het maag-darmstelsel kan Gelderse roos nuttig zijn, zoals bij maagkrampen, spastisch colon, darmkolieken, obstipatie... vooral wanneer stress hierbij mede ten grondslag ligt.
- Het kruid is ook hypotensief en bloedvatverwijdend en kan dienen bij hoge bloeddruk en bij bepaalde vormen van migraine.
- De stof viburnine is cardiotonisch ('hartversterkend').
- De ontkrampende werking op de luchtwegen kan het tot een ondersteunend kruid maken bij de behandeling van astma.

Grondstoffen

- De lange, buigzame takken dienden om zaken bijeen te binden.
- De struik deed dienst als brandhout.
- Van het hout maakt men ook pijpenstelen.
- Het hout was ook zeer geschikt voor pijlschachten.

Vlaanderen
verbeelding werkt

Adobe Stock | #233254194

Vlaanderen
verbeelding werkt

Adobe Stock | #226831414

Adobe Stock | #268124157

Vlaanderen
verbeelding werkt

Bronnen

- Maes, Bert (red.). Inheemse bomen en struiken in Nederland en Vlaanderen. Bert Maes, Utrecht, 2013.
- <https://www.ecopedia.be/planten/gelderse-roos>
- <https://heimanshof.eu/index.php/flora/planten/32-hoge-beekwal/98-gelderse-roos>
- https://nl.wikipedia.org/wiki/Gelderse_roos
- <https://neerlandstuin.nl/struiken/gelderseroos>
- [https://annetanne.be/kruidenklets/2008/09/16/gelderse-roos-medicinaal-gebruik/#:~:text=Toch%20is%20ook%20de%20Gelderse,\(dysmenorrhoe%2C%20pijnlijke%20maandstonden\).](https://annetanne.be/kruidenklets/2008/09/16/gelderse-roos-medicinaal-gebruik/#:~:text=Toch%20is%20ook%20de%20Gelderse,(dysmenorrhoe%2C%20pijnlijke%20maandstonden).)
- <https://mens-en-gezondheid.infonu.nl/natuurgeneeswijze/113167-de-geneeskracht-van-gelderse-roos.html>
- <https://wildebloemen.info/pages%20m.bloemen/G/m.Gelderse%20roos.php#:~:text=Gelderse%20roos%20groeit%20op%20natte,maar%20het%20is%20een%20tuil.>
- <https://waarnemingen.be/species/7633/>
- <https://www.encyclo.nl/begrip/homogaam>
- https://www.tuinadvies.be/artikels/gelderse_roos